

สงครามกับความยุติธรรม*

WAR AND JUSTICE

มะลิ ทิพย์ประจง

Mali Thipprajong

ศิริเพ็ญ สูดแสนสง่า

Siripen Sudsangsa

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phetchaburi Buddhist College, Thailand

จรวยพร เหมรังสี

Jaruayporn Hemrangsee

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar, Thailand

E-mail: thipprajongmali@gmail.com

บทคัดย่อ

สงครามเป็นความชั่วร้ายทางกายภาพมากที่สุดที่เกิดขึ้นในโลกแต่เราก็อาจยินยอมให้เกิดขึ้นหากสงครามนั้นมีความชอบธรรมเพื่อปกป้องผู้ถูกคุกคามหรือเหยื่อผู้บริสุทธิ์โดยเขาให้เปรียบเทียบระหว่างสิทธิของเหยื่อผู้บริสุทธิ์กับสิทธิของผู้รุกรานว่าสิทธิของใครมากกว่ากันแน่นอนว่าในกรณีการรุกรานโดยปราศจากความชอบธรรมสิทธิของเหยื่อผู้บริสุทธิ์ย่อมเหนือกว่าผู้รุกรานในกรณี เช่นนี้สามารถทำสงครามเพื่อป้องกันตัวได้ไม่ใช่ทำเพื่อคุกคามหรือรุกรานคนอื่นและการสงครามนั้นจะต้องทำโดยบุคคลหรือองค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมาย เจตนารมณ์ของการทำสงครามถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะความปรารถนาที่จะทำร้ายความหิวกระหายในการล้างแค้นอย่างโหดร้าย จิตใจที่ไร้สันติ ไร้อารมณ์ปรน ความหลงใหลการปฏิวัติ ความปรารถนาอำนาจและเรื่องทำนองนี้ทั้งหลายทั้งปวงนี้สมควรได้รับการประณามในสงคราม การทำสงครามหรือการใช้ความรุนแรงมีทั้งยุติธรรมและไม่ยุติธรรม ต้องมีสาเหตุที่ชอบธรรม มีเจตนาที่ชอบธรรม และเป็นทางเลือกสุดท้าย นอกจากนั้น การฟื้นฟูสันติภาพถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ เราไม่ได้แสวงหาสันติภาพเพื่อที่จะอยู่ในสงครามแต่เราเข้าสู่สงครามเพื่อที่ว่าเราอาจจะมีสันติภาพได้ ดังนั้น จึงมีสันติภาพในการทำสงครามเพื่อที่ว่าท่านอาจเอาชนะบุคคลที่ท่านทำสงครามด้วยและจงนำความมั่งคั่งด้วยสันติภาพกลับมาให้แก่พวกเขา

คำสำคัญ: สงคราม, ความยุติธรรม, สันติภาพ

* Received 31 May 2019; Revised 20 June 2019; Accepted 26 June 2019

Abstract

War is the most physical evil in the world, but we may agree if it is justified to protect the threatened or innocent victim by comparing the rights of innocent victims. With the rights of the aggressor as to whose rights are more extraordinary, of course, in the case of unjustified aggression, the rights of the innocent victim prevail over the innocent. As such, war can be waged for self-defense, not to threaten or offend others, and a person or organization must do it with legal authority. The spirit of war is of paramount importance because of the evil desire to harm the hunger and thirst for vengeance. The heart without peace, no relief, revolutionary passion. All these desires, powers, and things like this deserve condemnation in war. War or violence is both fair and unjust. There must be a just cause with righteous intent and as a last resort. In addition, restoring peace is an important motivation. We do not seek peace to be at war, but we enter the war to have peace. Therefore, have peace in war so that you may defeat those with whom you are at war and bring wealth. with ease returned to them.

Keywords: War, Justice, Peace

บทนำ

ในทัศนะของออกัสติน การทำสงครามหรือการใช้ความรุนแรงมีทั้งยุติธรรมและไม่ยุติธรรม กล่าวคือ ถ้าใช้ความรุนแรงเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เช่น การฆ่าเพื่อนบ้านเพื่อปกป้องตัวเองหรือทรัพย์สินของตัวเอง เป็นต้น ไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ยุติธรรมแต่ถ้าการทำสงครามเพื่อรักษาสันติภาพหรือเพื่อป้องกันการทำลายล้างที่กระทำโดยผู้ปกครองของรัฐถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบธรรม ดังคำกล่าวของเขาที่ว่า “สงครามที่ยุติธรรมจะต้องไม่ถูกอธิบายว่าเป็นสงครามเพื่อแก้แค้นผู้กระทำความผิดหากแต่เพื่อฟื้นฟูสิ่งที่ถูกยึดเอาไปอย่างไม่ยุติธรรม” (bbc, 2016) ออกัสติน มองว่า เจตนา (intention) ของการทำสงครามถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เขากล่าวว่า “ความปรารถนาที่จะทำร้ายความหิวกระหายในการล้างแค้นอย่างโหดร้าย จิตใจที่ไร้สันติ ไร้การผ่อนปรน ความหลงใหลการปฏิวัติ ความปรารถนาอำนาจและเรื่องทำนองนี้ทั้งหลายทั้งปวงนี้สมควรได้รับการประณามในสงคราม” (bbc, 2016) นอกจากนั้นเรื่องการฟื้นฟูสันติภาพถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในทัศนะของออกัสติน เขากล่าวว่า “เราไม่ได้แสวงหาสันติภาพเพื่อที่จะอยู่ในสงครามแต่เราเข้าสู่สงครามเพื่อที่ว่าเราอาจจะมียุติภาพได้ ดังนั้นจึงมีสันติภาพในการทำสงครามเพื่อที่ว่าท่านอาจเอาชนะบุคคลที่ท่านทำสงครามด้วยและจงนำ

ความมั่งคั่งด้วยสันติภาพกลับมาให้แก่พวกเขา” (bbc, 2016) โดยนัยนี้แนวคิดเรื่องสงครามที่ยุติธรรมของอ็อกส์ตินจึงมีขอบเขตจำกัดด้วย 1) วัตถุประสงค์ของการทำสงคราม (purpose) 2) อำนาจในการทำสงคราม (authority) และ 3) พฤติกรรมในการทำสงคราม (conduct) อ็อกส์ตินมองว่า สงครามเป็นความชั่วร้ายทางกายภาพมากที่สุดที่เกิดขึ้นในโลกแต่เราก็อายินยอมให้เกิดขึ้นหากสงครามนั้นมีความชอบธรรมเพื่อปกป้องผู้ถูกคุกคามหรือเหยื่อผู้บริสุทธิ์โดยเขาให้เปรียบเทียบระหว่างสิทธิของเหยื่อผู้บริสุทธิ์กับสิทธิของผู้รุกรานว่าสิทธิของใครมากกว่ากันแน่นอนว่าในกรณีการรุกรานโดยปราศจากความชอบธรรมสิทธิของเหยื่อผู้บริสุทธิ์ย่อมเหนือกว่าผู้รุกรานในกรณี เช่นนี้สามารถทำสงครามเพื่อป้องกันตัวได้ไม่ใช่ทำเพื่อคุกคามหรือรุกรานคนอื่นและการสงครามนั้นจะต้องทำโดยบุคคลหรือองค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมาย เช่น กษัตริย์และต้องทำสงครามบนพื้นฐานแห่งความรัก ทำสงครามบนพื้นฐานแห่งความรักถือว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดเพราะมนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรีแม้คนที่เป็ศัตรูของเราก็มียุติธรรมการกระทำสงครามควรมาจากแรงจูงใจเพื่อฟื้นฟูสันติภาพ ดังคำกล่าวของเขาคือว่า “เราไม่ได้แสวงหาความสงบเพื่อที่จะสู้แต่เราสู้เพื่อที่จะมีความสงบ ดังนั้นจึงมีความสงบเมื่อต่อสู้ท่านจะได้พิชิตทุกคนที่ท่านสู้ด้วยและทำให้พวกเขาได้ไปสู่สันติสุข” (bbc, 2016)

แนวคิดสงครามที่ยุติธรรมของนักบุญโทมัสอควินัส

ในปี พ.ศ. 1638 (ค.ศ. 1095) ได้เกิดสงครามระหว่างศาสนาคริสต์กับศาสนาอิสลาม ที่เรียกกันว่า “สงครามครูเสด” สาเหตุของความขัดแย้งเริ่มมาจากชาวมุสลิมได้เข้ายึดครองกรุงเยรูซาเล็มอันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวคริสต์เดินทางไปจาริกแสวงบุญฝ่ายชาวคริสต์จึงได้ต่อต้านการรุกรานดังกล่าวโดยเฉพาะพระสันตะปาปาอุบองที่ 2 (Urban II) ผู้นำคริสตจักรโรมันคาทอลิกแห่งกรุงโรมพระองค์ได้ชี้ให้ชาวคริสต์เห็นภัยจากการรุกรานของชาวมุสลิมทรงจูงใจให้คนเข้าร่วมรบในสงครามโดยสัญญาว่าจะยกบาปและหนี้สินให้ พร้อมจัดเทศนาครั้งใหญ่ขึ้นระหว่างวันที่ 18-28 พฤศจิกายนพ.ศ. 1602 ณ วิหารแควมองต์ทางตอนใต้ของฝรั่งเศสโดยประกาศให้สงครามครั้งนี้เป็นสงครามที่ “พระเจ้าเป็นเจ้าทรงประสงค์” (God Wills It) หรือ “สงครามศักดิ์สิทธิ์” (Holy War) เพื่อยึดครองกรุงเยรูซาเล็มกลับคืนมาจากชาวมุสลิมนับว่าการเทศนาครั้งนั้นมีส่วนกระตุ้นให้ชาวคริสต์ในยุโรปจำนวนมากเข้าร่วมสงครามจึงเป็นที่มาของการเรียกสงครามครั้งนั้นว่า “สงครามครูเสด” (คำว่า “Crusade” มาจากคำว่า Cross แปลว่าไม้กางเขน) การประกาศสงครามศักดิ์สิทธิ์ของพระสันตะปาปาอุบองครั้งนั้น ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นให้ชาวคริสต์กับชาวอิสลามทำสงครามกันอย่างต่อเนื่องยาวนานเป็นเวลาถึง 196 ปีต่อมาในช่วงปลายของสงครามครูเสด นักบุญโธมัส อควินัส (Saint Thomas Aquinas) ได้เขียนหนังสือชื่อว่า “Summa Theologica” (ซุมมะ ทิออลอจิกา) โดยได้พัฒนาเนื้อหาบางตอนของแนวคิด

สงครามที่ยุติธรรมที่ออกัสตินได้ริเริ่มไว้ โอไควนัสได้เสนอหลักการทำสงครามที่ชอบธรรมว่าต้องประกอบด้วยปัจจัยสำคัญสามประการ ดังต่อไปนี้ (Laurence, W. J., 1998)

1. อำนาจของผู้ปกครอง: สงครามไม่ใช่หน้าที่ของชนธรรมดาทั่วไปที่จะสามารถทำได้ ไม่ใช่หน้าที่ของชนธรรมดาทั่วไปที่จะเรียกประชุมประชาชนในยามเกิดศึกสงคราม แต่เป็นอำนาจของผู้ปกครองที่จะดูแลประโยชน์สุขของประชาชนผู้อยู่ภายใต้การปกครอง เป็นความชอบด้วยกฎหมายสำหรับผู้ปกครองที่จะอาศัยดาบปกป้องประโยชน์สุขของคนในชาติจากภัยคุกคาม ดังคำกล่าวของผู้เผยแผ่ศาสนาคริสต์ (Apostle) ที่ว่า “ผู้ครอบครองนั้น หาได้ถือดาบไว้เฉย ๆ ไม่ ท่านเป็นผู้รับใช้พระเจ้า และจะเป็นผู้ลงพระราชอาญาแทนพระเจ้าแก่ทุกคนที่ประพฤติชั่ว” และข้อความที่กล่าวถึงผู้ซึ่งมีอำนาจว่า “จงช่วยคนอ่อนแอและคนขัดสนให้พ้นช่วยกู้เขาจากมือของคนอธรรม” ออกัสตินมองเรื่องอำนาจของผู้ปกครองว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งความสงบในหมู่ประชาชน จึงเป็นความจำเป็นที่อำนาจในการประกาศสงครามและอำนาจในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสงครามควรอยู่ในมือของผู้ที่มีอำนาจสูงสุด”

2. วัตถุประสงค์ที่ชอบธรรม: หมายความว่า ผู้ที่ถูกรุกรานสมควรจะถูกรุกราน พวกเขาสมควรจะได้รับมันจากความผิดที่ได้ก่อขึ้น ดังคำกล่าวของออกัสตินที่ว่า “สงครามที่ยุติธรรมหมายถึงว่าสงครามที่กระทำไปเพื่อลงโทษ โดยก่อให้เกิดความเสียหายต่อชาติหรือเมืองใด ๆ ก็ตามที่ได้ละเลยที่จะลงโทษพลเมืองของตนที่กระทำความผิด หรือละเลยที่จะคืนสิ่งที่ยึดเอาไปอย่างไม่เป็นธรรม”

3. เจตนารมณ์ที่ชอบธรรม: หมายความว่า ผู้เข้าร่วมสงครามควรจะมีเจตนาที่ชอบธรรม เพื่อสร้างเสริมสิ่งที่ดีงาม หรือหลีกเลี่ยงความชั่วร้าย ดังคำกล่าวของออกัสตินที่ว่า “ศาสนาที่แท้จริงถือว่าความสงบสุขจะคงอยู่ตราบเท่าที่สงครามที่ดำเนินอยู่ มิได้เกิดขึ้นเพื่อที่จะทำให้มีอำนาจมากขึ้นหรือมีความโหดร้ายทารุณ แต่เป็นไปด้วยเป้าหมายในการรักษาความสงบสุขเพื่อลงโทษผู้กระทำชั่วและเพื่อส่งเสริมความดีงาม” การทำสงครามไม่ควรมาจากเจตนาที่ชั่วร้ายเพื่อมุ่งทำร้ายกันดังคำกล่าวของออกัสตินที่ว่า “อารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการจะทำร้ายกัน ความกระหายที่จะแก้แค้น ความไม่สงบและฟุ้งซ่านของจิต ความชอบที่จะกบฏ ความอยากในอำนาจ และลักษณะคล้ายๆ สิ่งเหล่านี้สมควรจะถูกตำหนิในสงคราม”

กล่าวโดยสรุป การทำสงครามที่ยุติธรรมตามทัศนะของนักบุญโอไควนัสจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบแห่งความชอบธรรมสามประการ คือ อำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมายมีเจตนารมณ์ภายในจิตใจเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษคนชั่วร้ายหรือคืนความเป็นธรรมให้แก่ผู้ถูกรุกราน

กรณีสงครามที่ยุติธรรมในโลกปัจจุบัน

กรณีสงครามที่ยุติธรรมในโลกปัจจุบันที่ผู้วิจัยจะนำเสนอต่อไป หมายถึงกรณีตัวอย่างสงครามที่อ้างความยุติธรรมซึ่งเกิดขึ้นในช่วงครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างกรณีสงครามที่อ้างความยุติธรรมเพียง 2 กรณี คือ กรณีสงครามเกาหลีและกรณีสงครามอิรัก

1. กรณีสงครามเกาหลี (พ.ศ. 2493-2496) (The Free Dictionary, 2016)

ก. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสงครามเกาหลี

สงครามเกาหลี คือ สงครามระหว่างสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ที่ได้รับการสนับสนุนจากสหประชาชาตินำโดยสหรัฐอเมริกา กับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) ที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นหลัก สงครามเกาหลีเป็นผลพวงมาจากข้อตกลงของฝ่ายสัมพันธมิตรภายหลังเมื่อสงครามแปซิฟิกยุติลง เดิมทีนั้นคาบสมุทรเกาหลีถูกยึดครองโดยจักรวรรดิญี่ปุ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2453 แล้วมาสิ้นสุดเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติในปี พ.ศ. 2488 จากนั้น คาบสมุทรเกาหลีก็ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เกาหลีใต้ กับ เกาหลีเหนือ ตามเส้นขนานที่ 38 โดยสหรัฐอเมริกายึดครองส่วนใต้ และสหภาพโซเวียตยึดครองส่วนเหนือ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2490 เมื่อสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกามีความเห็นต่างในการเจรจาเพื่อรวมเกาหลีให้กลับมาเป็นประเทศเดียวกันอีกครั้ง สหรัฐอเมริกาจึงขอให้องค์การสหประชาชาติเข้ามาช่วยแก้ปัญหา เพื่อแก้ปัญหาองค์การสหประชาชาติจึงเสนอให้มีการเลือกตั้งทั่วไปสำหรับเกาหลีทั้งสอง แต่ก็ถูกสหภาพโซเวียตปฏิเสธ พร้อมกันนั้นก็สนับสนุนให้เกาหลีเหนือก่อตั้งระบอบคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของนายคิมอิลซุง (Kim Il-sung) ต่อมาฝ่ายเกาหลีใต้ก็ได้ตั้งรัฐบาลแบบประชาธิปไตยขึ้นมาบ้างภายใต้การนำของนายซิงมันรี (Syngman Rhee) หลังจากนั้นทั้งสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกาได้ถอนทหารส่วนใหญ่ออกไปจากคาบสมุทรเกาหลีแม้การเจรจาเพื่อรวมประเทศยังคงดำเนินต่อมาหลายเดือนก่อนเกิดสงคราม แต่ความตึงเครียดยิ่งทวีขึ้น เกิดการปะทะและการโจมตีข้ามพรมแดนเส้นขนานที่ 38 อยู่เนืองๆ สถานการณ์บานปลายเป็นการสงครามเปิดเผยเมื่อกองกำลังเกาหลีเหนือบุกครองเกาหลีใต้เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2493 ในปีเดียวกันนั้น สหภาพโซเวียตคว่ำบาตรคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เพื่อประท้วงกรณีที่รัฐบาลก๊กมินตั๋งซึ่งลี้ภัยไปยังเกาะไต้หวันหลังพ่ายแพ้สงครามกลางเมืองจีน ได้รับการยอมรับให้เป็นตัวแทนของประเทศจีน เมื่อขาดเสียงสนับสนุนจากสหภาพโซเวียตซึ่งมีอำนาจยับยั้งข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงฯ สหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นจึงผ่านข้อมติการประชุมที่อนุญาตให้แทรกแซงทางทหารในเกาหลีการแทรกแซงสงครามเกาหลีครั้งนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ส่งทหารเข้าร่วมคิดเป็นร้อยละ 88 ของทหารนานาชาติจำนวน 341,000 นาย ที่ถูกส่งไปช่วยเหลือกองกำลังเกาหลีใต้ โดยมีประเทศ

สมาชิกสหประชาชาติอื่นอีก 20 ประเทศเสนอความช่วยเหลือ ในช่วงสองเดือนแรกของการสู้รบ ทหารฝ่ายสหประชาชาติสับความเสียหายอย่างหนัก ถูกผลักดันกลับไปยังพื้นที่เล็กๆ ทางใต้ของคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งมีชื่อว่า “วงรอบปูซาน” จากนั้น การรุกโต้ตอบอย่างรวดเร็วจนสามารถผลักดันทหารเกาหลีเหนือผ่านเส้นขนานที่ 38 ขึ้นไปเกือบถึงแม่น้ำยาลู ต่อมาเมื่อสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าร่วมสงครามเพื่อช่วยเหลือเกาหลีเหนือ การเข้าแทรกแซงของจีนบีบให้กองกำลังเกาหลีใต้และพันธมิตรถอยกลับไปใต้เส้นขนานที่ 38 อีกครั้ง ฝ่ายสหภาพโซเวียตแม้ไม่ได้ส่งทหารเข้าร่วมสงครามโดยตรง แต่ก็ให้ความช่วยเหลือด้านยุทธปัจจัยแก่ทั้งกองทัพเกาหลีเหนือและจีน การสู้รบยุติลงเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2496 โดยมีการลงนามในข้อตกลงการสงบศึก ข้อตกลงดังกล่าวให้มีการฟื้นฟูพรมแดนระหว่างประเทศใกล้เคียงกับเส้นขนานที่ 38 และมีการกำหนดเขตปลอดทหารโดยมีพื้นที่แนวกันชนกว้าง 4.0 กิโลเมตร

ข. วิเคราะห์สงครามเกาหลีตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรมเป็นการปูพื้นให้เห็นประวัติและภูมิหลังโดยคร่าวๆ ของสงครามเกาหลี อย่างไรก็ตาม ประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยให้ความสนใจในที่นี้คือการอ้างเหตุผลในการเข้าสู่สงครามของประเทศต่างๆ ในนามขององค์การสหประชาชาติ นำโดยประเทศสหรัฐอเมริกา หากวิเคราะห์ตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรมเรื่อง “ความถูกต้องในการเข้าสู่ความสงคราม” (Jus Ad Bellum) ตามที่ผู้วิจัยนำเสนอมาข้างต้นประกอบด้วยหลัก 5 ประการ คือ

1. สาเหตุที่ชอบธรรม (Just Cause): ถ้ามองว่าการเข้าสู่สงครามของสหประชาชาตินำโดยสหรัฐอเมริกามีสาเหตุที่ชอบธรรมหรือไม่ หากมองตามข้อเท็จจริงของสถานการณ์สงครามในช่วงเวลานั้น ก็อาจกล่าวได้ว่ามีสาเหตุที่ชอบธรรม เหตุผลก็เพราะว่า ทั้งเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือได้รับการรับรองแล้วโดยองค์การสหประชาชาติว่าเป็นชาติหรือรัฐอธิปไตย (sovereign nation) ที่แยกขาดจากกันตามเส้นขนานที่ 38 ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรุกรานอธิปไตยของอีกฝ่ายหนึ่ง ถือว่าประเทศผู้ถูกรุกรานมีสาเหตุที่ชอบธรรมในการทำสงครามปกป้องตนเองจากการรุกรานของศัตรู (self-dedence against aggression) หรือทำสงครามขับไล่ศัตรูผู้รุกรานให้ออกไปจากประเทศของตนนอกจากนั้นการที่เกาหลีเหนือรุกรานเกาหลีใต้ยังถือว่าเป็นการกบฏของสหประชาชาติมาตราที่ 2 (4) ที่ว่า “มวลสมาชิกทั้งหมดจะงดเว้นจาก...การคุกคามและการใช้กำลังต่อบูรณภาพแห่งดินแดนและความอิสระทางการเมืองของรัฐใดๆ หรือการกระทำใดๆ ที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหประชาชาติ” (United Nations, 2001)

2. อำนาจตามกฎหมาย (Lawful Authority): มองในแง่อำนาจตามกฎหมาย ถือว่าสภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติมีอำนาจตามกฎหมายในการพิจารณาอนุญาตให้ประเทศสมาชิกที่นำโดยสหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงสงครามเกาหลีได้ ดังข้อความในมาตราที่ 6 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติที่ว่า สภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจะตัดสินความมีอยู่แห่งการ

คุกคามต่อสันติภาพใดๆ การทำลายสันติภาพ การกระทำการรุกรานและจะดำเนินการให้คำแนะนำหรือตัดสินว่าจะใช้มาตรการใดตามความในมาตรา 41 และ 42 เพื่อดำรงไว้หรือเพื่อฟื้นฟูสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ (United Nations, 2001)

ดังนั้น จึงถือว่าประเทศสหรัฐอเมริกาในฐานะแกนนำมีอำนาจตามกฎหมายในการเข้าสู่สงครามเกาหลี เพราะได้ผ่านความเห็นชอบขององค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมาย นั่นคือสภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

3. เจตนาธรรมที่ชอบธรรม (Just Intention): เรื่องเจตนาธรรมในการทำสงครามเกาหลีของประเทศต่างๆ นำโดยสหรัฐอเมริกานั้น อาจกล่าวได้ว่ามีเจตนาธรรมที่จะเข้าไปช่วยเกาหลีใต้ปกป้องตนเองจากการรุกรานของเกาหลีเหนือหรือเพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศตามที่ระบุในมาตราที่ 6 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม หากมองตามบริบทการเมืองระหว่างประเทศในช่วงเวลานั้น ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นสงครามเย็นระหว่างอุดมการณ์ทางการเมือง 2 ค่าย คือ ค่ายเสรีประชาธิปไตยนำโดยสหรัฐอเมริกาและค่ายคอมมิวนิสต์ นำโดยสหภาพโซเวียต อาจกล่าวได้ว่าสหรัฐอเมริกา มีเจตนาแอบแฝงนั่นคือเจตนาที่จะหยุดยั้งหรือสกัดกั้นอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ไม่ให้แผ่ขยายเข้ามาในประเทศบริวารของตนกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือเพื่อรักษาความเป็นมหาอำนาจของตนให้มั่นคงต่อไปนั่นเอง

4. วิถีทางสุดท้าย (Last Resort): การที่ประเทศต่าง ๆ นำโดยสหรัฐอเมริกา ในนามขององค์การสหประชาชาติเข้าแทรกแซงในสงครามเกาหลี ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นวิถีทางสุดท้ายแล้วหรือยัง ได้เพียรพยายามใช้ทุกวิถีทางแล้วหรือยังก่อนจะเดินทางถึงจุดของการแทรกแซงทางทหาร อย่างไรก็ตาม หากดูตามข้อมูลหลักฐานเห็นชัดว่าทั้งเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือได้มีข้อพิพาทตามแนวชายแดนกันอยู่เนืองๆ มีการโจมตีกันว่าอีกฝ่ายรุกล้ำดินแดนของตนอยู่บ่อยครั้ง และมีความพยายามเจรจาเพื่อประเทศรวมประเทศให้เป็นหนึ่งเดียวมาโดยดลั แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จเพราะยังตกลงกันไม่ได้ว่าเมื่อรวมประเทศเสร็จแล้วจะปกครองประเทศด้วยระบอบการเมืองแบบใดต่อมาสถานการณ์ความขัดแย้งเข้าถึงจุดวิกฤตเมื่อเกาหลีเหนือส่งทหารเข้าบุกยึดเกาหลีใต้จนเกือบได้ทั้งหมดจึงเป็นที่มาของการให้มาตรการสุดท้าย (last resort) คือการเข้าแทรกแซงทางทหารของประเทศต่างๆ ในนามองค์การสหประชาชาตินำโดยสหรัฐอเมริกามองในแง่หนึ่งการเข้าแทรกแซงทางทหารอันเป็นมาตรการสุดท้ายครั้งนี้ก็ดูเหมือนมีเหตุผลที่รับฟังได้อยู่พอสมควรเพราะได้มีความพยายามเจรจากันมาก่อนหน้านั้นแล้ว และเกาหลีเหนือก็ได้ทำผิดกฎบัตรสหประชาชาติในแง่ที่เป็นประเทศผู้ก้าวร้าวรุกราน (aggressor) อธิปไตยของประเทศอื่นอย่างไรก็ตามหากมองโดยสัมพันธ์กับบรรยากาศสงครามเย็นของยุคสมัยนั้น ก็อาจกล่าวได้ว่าการแทรกแซงครั้งนี้ไม่ได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อขับไล่ประเทศผู้รุกรานและเพื่อรักษาสันติภาพสำหรับประชาชนชาวเกาหลีใต้ตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรม

หากยังมีเป้าหมายแอบแฝงนั่นคือการสกัดกั้นการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์เพื่อรักษาดุลอำนาจระหว่างประเทศมหาอำนาจโลกสองค่าย

5. ความหวังที่จะประสบความสำเร็จ (Reasonable Hope of Success): ถ้ามองว่าการเข้าแทรกแซงทางทหารครั้งนี้ประเทศต่างๆ นำโดยสหรัฐอเมริกามีความหวังว่าจะประสบความสำเร็จในการขับไล่เกาหลีเหนือออกไปจากเกาหลีใต้ได้หรือไม่หากวิเคราะห์จากสถานการณ์แวดล้อมก็กล่าวได้ว่ามีความหวังอยู่มากพอสมควรเหตุผลก็เพราะการแทรกแซงครั้งนี้ นำโดยประเทศมหาอำนาจคือสหรัฐอเมริกาและมีประเทศอื่น ๆ เข้าร่วมอีก 20 ประเทศ อีกทั้งฝ่ายเกาหลีเหนือแม้จะได้รับการสนับสนุนด้านอาวุธยุทโธปกรณ์จากโซเวียตและจีน แต่ก็ไม่กี่ไม่มีประเทศใดเข้าร่วมรบโดยตรง ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้สูงที่การเข้าแทรกแซงครั้งนี้จะประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามเมื่อทำการสู้รบกันจริง ๆ กลับไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงการขับไล่เกาหลีเหนือออกไปจากเกาหลีใต้มีการบุกยึดแผ่นดินของเกาหลีเหนือแบบเดียวกับที่เกาหลีเหนือเคยทำกับเกาหลีใต้ด้วยส่งผลให้ประเทศจีนต้องเข้าแทรกแซงร่วมรบกับเกาหลีเหนือด้วยทางฝ่ายสหภาพโซเวียตแม้ไม่ได้ร่วมรบโดยตรงแต่ก็ได้เพิ่มการสนับสนุนด้านอาวุธยุทโธปกรณ์มากขึ้นสุดท้ายมีการเจรจาลงนามสงบศึกโดยให้ยึดเส้นขนานที่ 38 เป็นเขตพรมแดนเหมือนเดิม

2. กรณีสงครามอิรัก (พ.ศ. 2546-2554)

ก. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสงครามอิรัก

สงครามอิรัก หรือสงครามที่สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรเข้ารุกรานประเทศอิรัก เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2546 และสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2554 สงครามครั้งนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการก่อวินาศกรรมที่ผู้ก่อการร้ายใช้เครื่องบินพุ่งชนตึกเวิร์ลเทรด เซ็นเตอร์ (World Trade Center) เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 หรือรู้จักกันทั่วไปว่าเหตุการณ์ “9/11” เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้สหรัฐอเมริกาตื่นตระหนกและหันมาเอาจริงเอาจังกับการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย (terrorism) และถือว่าทำให้สหรัฐอเมริกามีข้ออ้างหรือมีความชอบธรรมในการทำสงครามกับประเทศที่ตนคิดว่าให้การสนับสนุนและให้ที่พักพิงแก่กลุ่มผู้ก่อการร้ายอัลกออิดะห์ โดยเฉพาะประเทศที่ถูกเพ่งเล็งมากที่สุดก็คือ อัฟกานิสถาน และอิรัก (Wikipedia, 2001)

สหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตรเริ่มต้นด้วยการทำสงครามอัฟกานิสถาน ก่อนเรียกว่า “ปฏิบัติการเสรีภาพยั่งยืน” (Operation Enduring Freedom) เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2544 มีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายองค์การก่อการร้ายอัลกออิดะห์ ยุติการใช้อัฟกานิสถานเป็นฐานปฏิบัติการโค่นระบอบตาลีบันลงจากอำนาจและสร้างรัฐประชาธิปไตยที่ยั่งยืนโดยรัฐบาลของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช มองว่ากลุ่มก่อการร้ายอัลกออิดะห์และระบอบตาลีบันเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกดังนั้นทั้งสองกลุ่มนี้จะต้องถูกกำจัดไปพร้อม ๆ กัน

(Wikipedia, 2001) หลังจากล้มระบอบตาลีบันในอาฟกานิสถานได้แล้ว ในปีถัดมา พ.ศ. 2545 สหรัฐอเมริกาก็เริ่มรณรงค์ทำสงครามกับอิรัก ดังคำกล่าวของประธานาธิบดีจอร์จดับเบิลยู. บุช เมื่อเดือนมกราคม 2545 ว่า “สหรัฐอเมริกาจะไม่ยอมปล่อยให้ระบอบที่อันตรายมากที่สุดของโลกคุกคามพวกเราด้วยอาวุธ ทำลายล้างสูง” (Office of the Press Secretary, 2002) ในปีต่อมารัฐบาลของประธานาธิบดีจอร์จดับเบิลยู. บุช ก็เริ่มผลักดันขอการสนับสนุนจากนานาชาติในการบุก อิรัก การรณรงค์สงครามได้มาถึงจุดสูงสุดเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐ พลเอกคอลลิน เพาเวลล์ ได้เสนอต่อสหประชาชาติเพื่อขออำนาจเพิ่มเติมจากสหประชาชาติ (an additional UN authorization) เมื่อไม่ได้รับการสนับสนุน จากสหประชาชาติสหรัฐอเมริกาพร้อมด้วยประเทศพันธมิตรประกอบด้วยสหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย โปแลนด์ และเดนมาร์ก จึงได้ทำการบุก อิรักเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2546 ต่อมาเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 สภาออกเกรสของสหรัฐอเมริกาได้ผ่านมติสงครามอิรัก (Iraq War Resolution) โดยได้อ้างเหตุผลหลายประการเพื่อสนับสนุนการใช้กำลังทหารต่ออิรัก ดังต่อไปนี้ (Wikipedia, 2001)

1. อิรักไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงหยุดยิงในปี พ.ศ. 2534 รวมทั้งการแทรกแซงคณะผู้ตรวจสอบอาวุธขององค์การสหประชาชาติ
2. อิรักมีอาวุธทำลายล้างสูง (weapon of mass destruction) และมีโครงการพัฒนาอาวุธดังกล่าว ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา ต่อสันติภาพระหว่างประเทศและต่อความมั่นคงในภูมิภาคอ่าวเปเรเซีย
3. อิรักกดขี่ประชาชนของตนอย่างโหดร้าย
4. อิรักมีความสามารถและความตั้งใจที่จะใช้อาวุธทำลายล้างสูงต่อชาติอื่น ๆ และประชาชนของตน
5. อิรักมีความเกลียดชังต่อสหรัฐอเมริกาดังจะเห็นได้จากความพยายามรอบสังหารอดีตนายกรัฐมนตรีจอร์จ บุช ในปี พ.ศ. 2536
6. อิรักเป็นที่อยู่สมาชิกของกลุ่มอัลกออิดะห์ ซึ่งเป็นองค์กรที่ต้องรับผิดชอบต่อการโจมตีสหรัฐอเมริกา ประชาชน และผลประโยชน์ของอเมริการวมทั้งการโจมตีที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544
7. อิรักให้ความช่วยเหลือและให้ที่พักพิงแก่องค์กรก่อการร้ายสากล รวมทั้งองค์กรก่อการร้ายที่เป็นปฏิปักษ์กับสหรัฐอเมริกา
8. อิรักให้เงินช่วยเหลือแก่ครอบครัวของพลเรือนที่เสียชีวิต
9. ให้สภาออกเกรสและประธานาธิบดีเพียรพยายามต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายรวมทั้งผู้ก่อการร้ายในเหตุการณ์วันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 และบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือหรือให้ที่พักพิงแก่ผู้ก่อการร้ายเหล่านั้น

10. รัฐธรรมนูญและสภาคองเกรสให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีต่อสู้กับลัทธิก่อการร้ายที่ต่อต้านสหรัฐอเมริกา

11. รัฐบาลตุรกี คูเวต และซาอุดีอาระเบีย เกรงกลัวซัดดัม ฮุสเซน และต้องการโค่นล้มเขาจากอำนาจ

12. โดยอ้างถึงกฎหมายปลดปล่อยอิรักปี พ.ศ. 2541 มติของสภาคองเกรสจึงเน้นว่าการโค่นล้มระบอบซัดดัม ฮุสเซน แล้วแทนที่ด้วยระบอบประชาธิปไตยควรเป็นนโยบายของสหรัฐอเมริกา

เหตุผลทั้ง 12 ประการดังกล่าวข้างต้นของสภาคองเกรสสหรัฐอเมริกาแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทเหตุผลหลัก และเหตุผลรอง เหตุผลหลักได้แก่ข้อกล่าวหาที่ว่าอิรักครอบครองอาวุธทำลายสูง มีความสามารถและมีความตั้งใจที่จะใช้อาวุธดังกล่าวทำลายล้างสหรัฐอเมริกาและชาติอื่นๆ รวมทั้งให้การสนับสนุนและให้ที่พักพิงแก่กลุ่มผู้ก่อการร้าย ซึ่งเหตุผลเหล่านี้เป็นสิ่งที่รัฐบาลสหรัฐเน้นย้ำอยู่บ่อย ๆ ขณะกำลังรณรงค์การทำสงคราม ดังคำกล่าวของพลเอกคอลิน เพาเวลล์ รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐที่ว่า “ข้อเท็จจริงและพฤติกรรมของอิรักแสดงให้เห็นว่า ซัดดัม ฮุสเซนและระบอบของเขา กำลังปกปิดความพยายามที่จะสร้างอาวุธทำลายล้างสูงมากขึ้น” (Wikipedia, 2003) และว่า “ไม่ผิดพลาดแน่นอน อย่างที่ผมเคยพูดก่อนหน้านี้ เรามีความมั่นใจสูงว่าพวกเขามีอาวุธทำลายล้างสูง นั่นคือสิ่งที่ทำให้สงครามกำลังจะเกิดและมันจะเกิดแล้ว และพวกเราที่มีความมั่นใจสูงว่าจะค้นพบมัน” (Wikipedia, 2003)

ข. วิเคราะห์สงครามอิรักตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรม

การวิเคราะห์สงครามอิรักตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรมในที่นี้ผู้วิจัยขอวิเคราะห์เฉพาะองค์ประกอบบางอย่างที่เห็นว่าเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์เท่านั้น

1. สาเหตุที่ชอบธรรม (Just Cause): ดังกล่าวมาแล้วว่า สหรัฐอเมริกาทำสงครามกับอิรักด้วยข้ออ้างที่ว่าอิรักครอบครองอาวุธทำลายล้างสูง รวมทั้งสนับสนุนและให้ที่พักพิงแก่ผู้ก่อการร้าย กล่าวได้ข้ออ้างนี้เป็นเพียงความเชื่อหรือการสันนิษฐานของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แม้คณะทำงานตรวจสอบอาวุธของสหประชาชาติภายใต้มติการประชุมที่ 1441 ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2545 ก็ไม่เคยสรุปว่าอิรักครอบครองอาวุธทำลายล้างสูง ดังข้อความที่ว่า “ไม่พบหลักฐานว่าหรือข้อบ่งชี้ที่มีเหตุผลเกี่ยวกับการรื้อฟื้นโครงการอาวุธนิวเคลียร์ในอิรัก” และว่า “ไม่พบหลักฐานของความต่อเนื่องหรือการริเริ่มโครงการอาวุธทำลายล้างสูงอีก” (IAEA, 2003)

นอกจากนั้นหลังการบุกยึดอิรักสิ้นสุดลง คณะสำรวจอิรัก (ISG-Iraq Survey Group) นำโดยนายเดวิด เกย์ (David Kay) ชาวอเมริกัน ได้รับมอบหมายภารกิจให้ค้นหาอาวุธ ทำลายล้างสูงในอิรักการสำรวจได้ข้อสรุปว่าการผลิตอาวุธทำลายล้างสูงของอิรักได้ยุติไป

แล้วและอาวุธที่สะสมเอาไว้ส่วนใหญ่ก็ได้ถูกทำลายไปแล้วตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533 เมื่ออิรักถูกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจแต่อิรักยังคงมีผู้เชี่ยวชาญที่จะเริ่มการผลิตอาวุธได้อีกหลังจากการคว่ำบาตรสิ้นสุดลง (wikipedia, 2008) ต่อมาเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2548 นายชาร์ลส์ดีเอลเฟอร์ ผู้เข้ามารับตำแหน่งแทนนายเดวิด เกย์ ได้ออกรายงานว่า ความสามารถด้านอาวุธทำลายล้างสูงของอิรักได้ถูกทำลายไปแล้วในปี พ.ศ. 2534 และนายซัดดัม ฮุสเซน ได้มุ่งไปที่การยุติการคว่ำบาตรและยังรักษาความสามารถที่ริเริ่มอาวุธทำลายล้างสูงอีกครั้ง เมื่อการคว่ำบาตรยุติลงไม่พบหลักฐานว่ามีการผลิตอาวุธทำลายสูงอย่างต่อเนื่องภายหลังจากการใช้มาตรการคว่ำบาตรในปี พ.ศ. 2534 (Wikipedia, 2019)

นายโฮเวิร์ด ดีน (Howard Dean) ประธานคณะกรรมการประชาธิปไตยแห่งชาติ(Democratic National Committee Chairman) กล่าวหารัฐบาลของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุชและนายโทนีแบลร์ว่าจงใจสร้างหลักฐานเท็จเพื่อทำสงคราม (Wikipedia, 2019) ข้อกล่าวหานี้ถูกตอกย้ำด้วยบันทึกที่เรียกว่า “Downing Street Memo” ของอดีตหัวหน้าหน่วยข่าวกรองทางทหารของสหราชอาณาจักร เขียนเมื่อปี พ.ศ. 2545 ที่ว่า “ข่าวกรองและข้อเท็จจริงถูกเก็บงำโดยสหรัฐอเมริกาตามนโยบายกำจัดซัดดัมฮุส เซนออกจากอำนาจ ” (Matthew Clark, 2005)

แม้การอ้างเหตุผลที่ว่าอิรักให้การสนับสนุนและให้ที่พักพิงแก่ผู้ก่อการร้ายก็เช่นเดียวกัน หน่วยข่าวกรองสหรัฐ (CIA) ได้ออกรายงานว่า “ไม่พบหลักฐานชัดเจนว่าอิรักให้ที่พักพิงแก่นายอาบูมุซาบอัล -ซาร์กาวิ (Abu Musab al-Zarqawi)” (Borger, J., 2004) และว่า “...หน่วยข่าวกรอง (ของสหรัฐ) ยังยืนยันอย่างมั่นคงว่าไม่มีความสัมพันธ์ในแง่ปฏิบัติการและความร่วมมือดำรงอยู่” (Kerr Report, 2004) จากข้อมูลหลักฐานที่ผู้วิจัยนำเสนอมา หากมองตามกรอบทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรมกล่าวได้ว่าการทำสงครามอิรักของสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตรแทบไม่มีสาเหตุที่ยุติธรรมเลยเพราะเป็นการอ้างเหตุผลบนพื้นฐานของความเชื่อหรือการสันนิษฐานเอาไม่มีข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ว่าอิรักครอบครองอาวุธทำลายล้างสูงและให้การสนับสนุนและให้ที่พักพิงแก่กลุ่มผู้ก่อการร้ายตามที่ถูกลกล่าวหา

2. อำนาจตามกฎหมาย (Lawful Authority): ถ้ามองว่าการทำสงครามอิรักครั้งนี้สหรัฐอเมริกาใช้อำนาจถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่หากมองเฉพาะกฎหมายภายในประเทศแน่นอนว่าประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอำนาจเป็นผู้นำสูงสุดของประเทศย่อมมีอำนาจในการประกาศสงครามกับประเทศอื่น รวมทั้งได้รับความเห็นชอบจากสภาองเกรสด้วยแต่อย่าลืมว่าสหรัฐอเมริกาไม่ได้ทำสงครามปกป้องตัวเองจากการรุกรานของอิรัก ตรงกันข้าม สหรัฐอเมริกาต่างหากเป็นผู้รุกรานอิรัก กรณีการรุกรานประเทศอื่นเหมือนที่สหรัฐอเมริกาทำนั้น จะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุผลเพียงพอ เช่น ประเทศนั้นเป็นอันตรายแก่เรา คุณคามเพื่อนบ้าน คุณคามสันติภาพของโลก เป็นต้น และที่สำคัญต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาความมั่นคงแห่ง

สหประชาชาติ (UN Security Council) ด้วย สำหรับกรณีสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรนั้นแม้จะขอเพิ่มอำนาจจากสหประชาชาติ (an additional UN authorization) คือเพิ่มอำนาจจากการคว่ำบาตรอิรักไปเป็นการทำสงครามกับอิรัก แต่ก็ไม่ได้รับความเห็นชอบจากสหประชาชาติ ดังนั้น สงครามครั้งนี้หากวิเคราะห์ตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรมถือว่าสหรัฐและพันธมิตรไม่มีอำนาจตามกฎหมายหมาย

3. เจตนาที่ชอบธรรม (Just Intention): เจตนาที่ชอบธรรมตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรมนั้นก็คือเจตนาที่เพื่อแสวงหาสันติภาพและความยุติธรรมไม่ใช่เพื่อล้างแค้นเพื่อผลประโยชน์ หรือเพื่อเกียรติยศชื่อเสียง สำหรับกรณีสงครามอิรักนั้นแม้สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรจะอ้างเหตุผลว่าทำสงครามเพื่อกำจัดภัยคุกคามจากอาวุธทำลายล้างสูงต่อชาวโลกและเพื่อกำจัดแหล่งสนับสนุนและแหล่งพักพิงผู้ก่อการร้าย เป็นต้นแต่เหตุผลเหล่านี้ก็ถือว่าฟังไม่เห็นขึ้นเพราะไม่มีหลักฐานชัดเจนว่าอิรักมีพฤติกรรมเช่นนั้นดังนั้นแม้สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรจะไม่เปิดเผยเจตนาที่แท้จริงของตนหากวิเคราะห์จากบริบทของการทำสงครามก็อาจตีความได้ว่ามีเจตนาที่เพื่อล้างแค้นอิรักจากความเชื่อที่ว่าอิรักมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 (9/11) นอกจากนั้น อาจตีความได้ว่า เจตนาที่แท้จริงของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรคือเรื่องผลประโยชน์ด้านน้ำมัน ซึ่งเป็นประเด็นที่ถูกชาวโลกตั้งข้อสงสัยมากที่สุดที่จะเห็นได้จากคำแถลงการณ์ของนายโทนี แบลร์ เพื่อแก้ข้อกล่าวหาที่ว่าสงครามอิรักมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำมันและเป็นทฤษฎีสมคบคิด (conspiracy theory) ว่า “ประการแรกผมขอกล่าวถึงเรื่องทฤษฎีสมคบคิดที่ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับน้ำมันเหตุผลที่แท้จริงว่าทำไมพวกเราดำเนินการครั้งนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำมันและทฤษฎีสมคบคิดแต่อย่างใด” (Wikipedia, 2019) และคำกล่าวของนายจอร์จ โจนส์ นายกรัฐมนตรีออสเตรเลีย ที่ว่า “ไม่มีคำวิจารณ์ใดที่น่าโมโหเท่ากับการกล่าวหาว่า พฤติกรรมของอเมริกาถูกขับเคลื่อนด้วยความต้องการควบคุมแหล่งสำรองน้ำมันในอิรัก” (BBC, 2007) แม้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเมื่อปี พ.ศ. 2551 นายจอร์จ แมคเคน (John McCain) ผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีของพรรคริพับลิกันซึ่งสังกัดพรรคเดียวกันกับประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ก็ได้ปราศรัยทำนองยอมรับว่าการทำสงครามอิรักของสหรัฐอเมริกามาจากเหตุผลด้านน้ำมัน ดังข้อความที่ว่า “สหายทั้งหลาย ผมจะมีนโยบายด้านพลังงานที่พวกเรา กำลังจะพูดถึงอยู่ซึ่งจะกำจัดการพึ่งพาน้ำมันจากตะวันออกกลางของพวกเราทำให้พวกเราไม่ต้องส่งชายหนุ่มหญิงสาวเข้าสู่ความขัดแย้งในตะวันออกกลางอีกครั้ง” (Politics, 2008) อย่างไรก็ตาม ต่อมานายจอร์จ แมคเคน ได้ถูกกดดันให้ชี้แจงถึงเหตุผลที่พูดอย่างนั้นเขาชี้แจงว่า “คำว่า ‘อีกครั้ง’ ถูกตีความผิด ผมต้องการให้เราเลิกการพึ่งพาน้ำมันต่างประเทศด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงของชาตินั้นคือสิ่งที่ผมหมายถึง”

4. วิธีทางสุดท้าย (Last Resort): ตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรม “วิธีทางสุดท้าย” หมายถึงการทำสงครามให้เลิกใช้ เป็นวิธีทางสุดท้ายหลังจากได้พยายามใช้วิธีทางอื่นๆ มาหมดแล้ว แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ สำหรับกรณีสงครามอิรักนั้นถือว่าสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะเลือกการทำสงครามเป็นวิธีทางสุดท้ายเพราะในช่วงเวลานั้นอิรักไม่ได้รุกรานหรือเป็นภัยคุกคามต่อประเทศเพื่อนบ้านและไม่มีหลักฐานพิสูจน์ว่าอิรักครอบครองอาวุธทำลายล้างสูงพร้อมทั้งสนับสนุนและให้ที่พักพิงแก่ผู้ก่อการร้ายซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อชาวโลก นอกจากนี้ จากรายงานของคณะสำรวจอิรัก (ISG-Iraq Survey Group) ประเทศอิรัก ซึ่งกำลังอยู่ภายใต้มาตรการคว่ำบาตรของสหประชาชาติ ก็ได้ล้มเลิกโครงการผลิตอาวุธทำลายล้างสูงไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 ดังนั้น กรณีประเทศอิรักจึงถือว่ายังไม่เข้าข่ายที่จะต้องใช้การทำสงครามเป็นวิธีทางสุดท้าย

5. ความหวังที่จะประสบความสำเร็จ (Reasonable Hope of Success): ตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรมนั้น ความหวังที่จะประสบความสำเร็จ หมายถึงความหวังว่าเมื่อเลือกใช้การทำสงครามจะสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ภายในระยะเวลาอันสั้นและจะสร้างฟื้นฟูสันติภาพและสร้างความยุติธรรมได้ภายหลังสงคราม สำหรับกรณีสงครามอิรักนั้น หากประเมินจากศักยภาพด้านการทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรสามารถเอาชนะอิรักได้อย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม ตามทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรมความสำเร็จนั้นไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การชนะสงครามเท่านั้น หากยังหมายรวมถึงความสำเร็จด้านการฟื้นฟูสันติภาพและสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนผู้ถูกกดขี่ด้วย กรณีประเทศอิรักภายหลังการโค่นล้มรัฐบาลซัดดัม ฮุสเซน เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่ามีปัญหาความรุนแรงมากยิ่งขึ้นกว่าสมัยรัฐบาลของนายซัดดัม ฮุสเซน ด้วยซ้ำไปอย่างเช่นปัญหาความแตกแยกระหว่างชาวมุสลิมนิกายซุนนีกับนิกายชีอะห์ปัญหาการก่อการร้ายด้วยระเบิดพลีชีพ เป็นต้น ดังนั้น หากประเมินความสำเร็จด้านการสร้างสันติภาพของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรถือว่าแทบจะไม่ประสบความสำเร็จเลยนอกจากไม่ประสบความสำเร็จแล้วยังนำไปสู่ปัญหาความแตกแยกและความรุนแรงที่ร้ายลึกยิ่งกว่าเดิมเสียอีก

สรุปแนวคิดสงครามที่ยุติธรรม

พัฒนาแนวคิดเรื่องสงครามที่ยุติธรรมในวัฒนธรรมตะวันตกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีนักวิชาการสรุปและจัดหมวดหมู่ไว้หลายแบบด้วยกันแต่ส่วนใหญ่แล้วได้จัดอยู่ภายใต้องค์ประกอบหลัก 2 อย่าง คือ ความถูกต้องในการเข้าสู่สงคราม (Jus AdBellum) และความถูกต้องขณะอยู่ในสงคราม (Jus In Bello) ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้ (Laurence, W. J., 1998)

1. ความถูกต้องในการเข้าสู่สงคราม ความถูกต้องในการเข้าสู่สงคราม มาจากภาษาลาตินว่า “Jus Ad Bellum” (จัสแอด เบลลัม) แปลเป็นภาษาอังกฤษ “Right to (go to) war” หมายถึงความถูกต้องชอบธรรมที่จะเข้าสู่สงคราม คือ มีเหตุผลเพียงพอก่อนที่จะลงมือทำสงครามมีสาระสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1 สาเหตุที่ชอบธรรม (Just Cause) การที่จะประกาศสงครามได้นั้นต้องมีเหตุผล อันชอบธรรมเป็นต้นว่าการต่อสู้ป้องกันตัวจากการรุกรานของฝ่ายตรงข้ามที่ไม่เป็นธรรม การคุ้มครองประชาชนผู้บริสุทธิ์ การปกป้องสิทธิเสรีภาพและรัฐจากการถูกล่วงล้ำสิทธิ ตลอดจนการลงโทษผู้กระทำผิด เป็นต้น

1.2 อำนาจตามกฎหมาย (Lawful Authority) การตัดสินใจประกาศสงครามต้องเป็นไปโดยผู้ปกครองประเทศที่มีอำนาจตามกฎหมายหรือผู้มีอำนาจสูงสุดของประเทศ ตลอดจนองค์กรซึ่งเป็นที่ยอมรับของสากล โดยผ่านกระบวนการที่ถูกต้องและต้องประกาศให้สาธารณชน (รวมถึงพลเมืองของตนเองและของศัตรู) รับทราบด้วย

1.3 เจตนาธรรมที่ชอบธรรม (Just Intention) คือเจตนาธรรมในการทำสงครามเพื่อที่จะนำมาซึ่งสันติภาพไม่ใช่ทำเพื่อล้างแค้นหรือเพื่อเกียรติศักดิ์ของผู้ร่วมสงคราม

1.4 วิถีทางสุดท้าย (Last Resort) หมายความว่า การประกาศสงครามเป็นวิถีทางหรือมาตรฐานขั้นสุดท้ายหลังจากได้พยายามใช้วิถีทางอื่น ๆ มาหมดแล้ว แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศได้ โดยเฉพาะการเจรจาทางการทูตถือว่าเป็นวิถีทางลำดับต้น ๆ ที่ต้องนำมาใช้ แต่เมื่อทำไปจนถึงที่สุดแล้วก็ไม่สามารถยุติปัญหาได้จึงค่อยใช้วิถีทางแห่งการประกาศสงครามเป็นวิถีทางสุดท้าย

1.5 ความหวังที่จะประสบความสำเร็จ (Reasonable Hope of Success) จุดมุ่งหมายของการทำสงครามคือ ต้องทำสงครามจนได้ชัยชนะโดยเร็วที่สุด และหากทราบว่าผลของการสู้รบนั้นคือไม่สามารถไปสู่ความสำเร็จหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ก็ต้องหาทางสกัดกั้นหรือขจัดความรุนแรง เพราะหากฝืนสู้รบไปก็เป็นการไร้ประโยชน์และจะมีแต่ผลเสียติดตามมา

2. ความถูกต้องขณะอยู่ในสงคราม (Jus In Bello)

ความถูกต้องขณะอยู่ในสงคราม มาจากภาษาลาตินว่า “Jus In Bello” (จัสอิน เบลโล) แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “(What is) right in war” หมายถึง การปฏิบัติตนให้ถูกต้องขณะอยู่ท่ามกลางสงคราม ประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

2.1 การแยกแยะ (Discrimination) หมายความว่า ในการทำสงครามต้องแยกแยะระหว่างประชาชนผู้บริสุทธิ์กับทหารของฝ่ายตรงข้าม หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงที่โหดร้ายและไม่เป็นธรรม และเชลยศึกสงครามต้องได้รับการปฏิบัติอย่างดีและมีเกียรติ นอกจากนี้ ทหารพลเรือนของคู่สงครามต้องไม่ถูกทำลายให้ได้รับความเสียหายเกินความจำเป็น

2.2 ความพอเหมาะพอดี (Proportionality) หมายถึงความพอเหมาะพอดีในการใช้กำลังทำสงครามให้พอดีหรือได้สัดส่วนกับการบรรลุเป้าหมายทั้งความพอเหมาะพอดีด้านการใช้อาวุธสงคราม ต้องตระหนักถึงเงื่อนไขในการใช้กำลังอาวุธเพื่อให้สงครามยุติลงเท่านั้น การใช้อาวุธร้ายแรงซึ่งมีอำนาจทำลายล้างสูง ถือเป็นการใช้กำลังที่เกินความพอเหมาะพอดีจากกรณีตัวอย่างสงครามในโลกสมัยใหม่ที่ผู้วิจัยยกมาวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรม ได้แก่ สงครามเกาหลี และสงครามอิรัก จะเห็นว่า สงครามเกาหลีเข้าเกณฑ์ทฤษฎีสงครามที่ยุติธรรมมากกว่าสงครามอิรัก กล่าวคือ 1) ด้านสาเหตุที่ชอบธรรม: สงครามเกาหลีเกิดจากการอ้างสาเหตุที่เกาหลีเหนือบุกยึดเกาหลีใต้ ซึ่งถือว่าการละเมิดกฎบัตรสหประชาชาติ จึงถือว่ามีเหตุชอบธรรม ขณะที่สงครามอิรักเกิดจากการสันนิษฐานว่าอิรักครอบครองอาวุธทำลายล้างสูง สนับสนุนผู้ก่อการร้าย และให้ที่พักพิงแก่ผู้ก่อการร้าย ซึ่งข้อสันนิษฐานเหล่านี้ได้รับการพิสูจน์ภายหลังสงครามว่าไม่เป็นความจริง จึงถือว่าสงครามอิรักไม่มีสาเหตุที่ชอบธรรม 2) ด้านอำนาจตามกฎหมาย: สงครามเกาหลีถือว่ากลุ่มประเทศผู้ประกาศสงครามนำโดยสหรัฐอเมริกา มีอำนาจตามกฎหมายสหประชาชาติ เพราะได้รับความเห็นชอบจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ขณะที่สงครามอิรักถือว่าสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรไม่มีอำนาจตามกฎหมาย เพราะไม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ 3) ด้านเจตนารมณ์ที่ชอบธรรม: ถือว่าสงครามเกาหลีมีเจตนารมณ์ที่ชอบธรรมอยู่บ้างเพราะมุ่งที่จะสร้างสันติภาพด้วยการขับไล่เกาหลีเหนือผู้รุกรานออกไปจากเกาหลีใต้ อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์ตามบริบทสงครามเย็นในสมัยนั้น อาจตีความได้ว่าสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรมีเจตนารมณ์แอบแฝงกล่าวคือมีเจตนารมณ์ทำสงครามเพื่อสกัดกั้นการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์เพื่อรักษาความเป็นมหาอำนาจโลกของตนเอาไว้ขณะที่สงครามอิรักแม้จะอ้างเจตนารมณ์ว่าต้องการปกป้องสันติภาพโลกจากการคุกคามด้วยอาวุธทำลายล้างสูงของอิรักและลัทธิก่อการร้าย แต่เจตนานี้ได้รับการพิสูจน์ภายหลังสงครามว่าไม่มีความชอบธรรมเพราะอิรักไม่ได้มีพฤติกรรมเช่นนั้น อนึ่ง มีข้อครหาจำนวนมากว่าสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรทำสงครามอิรักด้วยเจตนาที่จะครอบครองแหล่งสำรองน้ำมันในอิรัก 4) วิธีทางสุดท้าย: กรณีสงครามเกาหลีอาจกล่าวได้ว่าเข้าข่ายเกณฑ์วิธีทางสุดท้าย เพราะก่อนเกิดสงครามทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ได้มีการเจรจาทางการทูตอย่างต่อเนื่องมาโดยลำดับ เพื่อยุติการพิพาทตามแนวพรมแดนระหว่างกันแต่เมื่อเกาหลีเหนือบุกยึดเกาหลีใต้จึงนำไปสู่การเลือกทำสงครามเป็นวิธีทางสุดท้าย อย่างไรก็ตามการเลือกทำสงครามเป็นวิธีทางสุดท้ายอาจไม่ได้มุ่งเพื่อสร้างสันติภาพและความยุติธรรมให้แก่ชาวเกาหลีใต้ผู้ถูกรุกรานเพียงเท่านั้น หากเป็นเรื่องการแย่งชิงความได้เปรียบระหว่างประเทศมหาอำนาจโลกสองค่าย ขณะที่สงครามอิรักไม่ถือว่าเข้าข่ายเกณฑ์วิธีทางสุดท้าย เพราะอิรักยังไม่ได้รุกรานหรือเป็นภัยคุกคามประเทศใด ๆ ตามข้อสันนิษฐานที่ว่าอิรักครอบครองอาวุธทำลายล้างสูงและไม่ได้ให้การสนับสนุนหรือให้ที่พักพิงแก่

ผู้ก่อการร้าย ดังนั้น หากมองสงครามอิรักตามเกณฑ์วิธีทางสุดท้ายจึงถือว่าไม่มีความชอบธรรม และ 5) ความหวังที่จะประสบความสำเร็จ: สงครามเกาหลีถือว่ามีความหวังที่จะประสบความสำเร็จมากกว่า เพราะเป็นการทำสงครามภายใต้มติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติและมีประเทศอื่นๆ เข้าร่วมจำนวนมาก ส่วนสงครามอิรักแม้สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรจำประสบความสำเร็จด้านการรบ แต่ว่าล้มเหลวด้านการฟื้นฟูสันติภาพและการสร้างยุติธรรมให้แก่ประชาชนชาวอิรัก เพราะหลังเสร็จสิ้นสงครามแทนที่อิรักจะมีสันติภาพมากขึ้น กลับไปสร้างปัญหาความแตกแยกและความขัดแย้งระหว่างประชาชนผู้นับถือศาสนาอิสลามต่างนิกายกันมากขึ้นกว่าเดิม (New American Standard Bible, 1973)

สรุป

แนวคิดเรื่องสงครามที่ยุติธรรมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสังคมตะวันตก ตั้งแต่ยุคกรีกโบราณแล้วได้รับการพัฒนาต่อมาในยุคกลางของยุโรปโดยนักคิดชาวโรมันและนักบุญชาวคริสต์จนถึงยุคปัจจุบัน หัวใจสำคัญของสงครามที่ยุติธรรมนั้นคือ 1) มีความถูกต้องชอบธรรมในการเข้าสู่สงคราม (jus ad bellum) นั่นคือ มีสาเหตุที่ชอบธรรม มีอำนาจที่ชอบธรรม มีการประกาศอย่างเป็นทางการ มีเจตนาที่ชอบธรรม และเป็นทางเลือกสุดท้าย และ 2) มีความถูกต้องชอบธรรมขณะอยู่ในสงคราม (jus in bello) นั่นคือ มีความพอเหมาะพอดีในการใช้กำลัง รู้จักแยกแยะระหว่างทหารกับประชาชนและปฏิบัติต่อศัตรูอย่างมีมนุษยธรรมไม่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงในรูปแบบสงคราม หากสังคมมนุษย์ไม่มีทางเลือกอื่นใดนอกจากการทำสงคราม พระพุทธศาสนาก็เสนอว่าหากสังคมมนุษย์เลือกที่จะเดินตามวิถีแห่งการทำสงคราม ก็เป็นสิทธิของสังคมนั้นๆ ที่จะตกร่วมกัน แต่ต้องยอมรับความจริงว่าการทำสงครามไม่ว่าจะอ้างเหตุผลใดก็ตาม ก็ถือว่าเป็นการผิดศีลและเป็นบาป

บรรณานุกรม

- BBC. (2007). Australia 'has Iraq oil interest. Retrieved January 5, 2019, from <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/6272168.stm>.
- _____. (2016). Pope urged to end Catholic Church's 'just war' teachings. Retrieved January 20, 2019, from <https://www.bbc.com/news/world-europe-36050229>.
- IAEA. (2003). Statements of the Director General. Retrieved January 15, 2019, from http://en.wikipedia.org/wiki/Rationale_for_the_Iraq_War.

- Borger, J. (2004). There are no weapons of mass destruction in Iraq. Retrieved January 10, 2019, from <http://www.theguardian.com/world/2004/oct/07/usa.iraq1>.
- Kerr Report. (2004). Intelligence and Analysis on Iraq: Issues for the Intelligence Community. Retrieved February 15, 2019, from http://irrationallyinformed.com/pdfcollection/20040729_Kerr_Report.pdf.
- Laurence, W. J. (1998). The Persian Gulf War: A Case Study in Just War Theory. In M.A. Thesis, Divinity School. Duke University.
- Matthew Clark. (2005). Why has 'Downing Street memo' story been a 'dud' in US? Retrieved January 29, 2019, from <http://web.archive.org/web/20070310182232/>.
- New American Standard Bible. (1973). reference edition. Chicago: Moody Press.
- Office of the Press Secretary. (2002). The President's State of the Union Address. Retrieved January 29, 2019, from http://en.wikipedia.org/wiki/Rationale_for_the_Iraq_War.
- Politics. (2008). McCain clarifies remark about oil, Iraq war. Retrieved January 4, 2019, <http://www.huffingtonpost.com/huff-wires/20080502/mccain-iraq/>.
- The Free Dictionary. (2016). Korean War. Retrieved February 10, 2019, from <http://www.unitypublishing.com/Government/JustWarCatholic.htm>.
- United Nations. (2001). Iran (Islamic Republic of) H.E. Mr. Mohammad Javad Zarif. Retrieved January 5, 2019, from <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter1.shtml>.
- Wikipedia. (2001). Rationale for the Iraq War. Retrieved January 29, 2019, from http://en.wikipedia.org/wiki/Rationale_for_the_Iraq_War.
- _____. (2001). War In Afghanistan. Retrieved February 18, 2019, from [http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_\(2001-present\)](http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_(2001-present)).
- _____. (2003). Transcript of Powell's U.N. presentation. Retrieved February 6, 2019, from http://en.wikipedia.org/wiki/Rationale_for_the_Iraq_War.
- _____. (2008). McCain clarifies remark about oil, Iraq war. Retrieved May 2, 2019, from <http://www.huffingtonpost.com/huff-wires/20080502/mccain-iraq/>.

- _____. (2019). Parliamentary Debates. Retrieved January 20, 2019, from http://en.wikipedia.org/wiki/Rationale_for_the_Iraq_War.
- _____. (2019). Rationale for the Iraq War. Retrieved January 5, 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/Rationale_for_the_Iraq_War.